

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه اصلاح تبصره (۱) ماده (۴۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی

دولت - مصوب ۱۳۸۰»

مقدمه

با استناد به مدارک موجود، تا دهه ۴۰ سه سطح از مدیریت بهره‌برداری از مراتع شامل حکومت مرکزی، مسئولین گروه‌های عمده بهره‌برداری (خوانین، کلانتران، مالکین و ریش‌سفیدان گروه‌های بزرگ عشایری) و مسئولین واحدهای بهره‌برداری کوچک (کدخدایان روستاها و ریش‌سفیدان گروه‌های کوچک بهره‌برداری) در اداره امور بهره‌برداری از مراتع دخالت جدی داشتند. به عبارت دیگر مراتع منطقه از طریق حکومت مرکزی به خوانین یا دیگر اقشار مسلط واگذار می‌شد، یا اینکه دست کم حق تملک یا انتفاع این اقشار، توسط حکومت مرکزی به رسمیت شناخته می‌شد، بنابراین می‌توان گفت، تا قبل از دهه ۴۰، مراتع مشاع و مشترک بوده و اغلب گله‌های عشایری به صورت اختصاصی و گله‌های روستاییان منطقه به صورت اختصاصی و مشترک در مراتع تعریف می‌شد؛ اما همواره حد و مرز مرتع حریم هر روستا و همچنین حدود و عرف هر اردو با خانواده کاملاً مشخص بود. با تغییر در ساختار اقتصادی - اجتماعی جامعه روستایی و عشایری، به ویژه فروپاشی نظام ایلی و حذف مالکیت و حق انتفاع خوانین و مالکین عشایری و روستایی بر مراتع کشور در آستانه اصلاحات ارضی سال ۱۳۴۱ و همچنین ملی شدن مراتع، تشکیل و سازمان‌دهی بهره‌برداری از دام و مرتع دستخوش تحولات جدی شد. به موجب این تغییرات و با حذف زمینه‌های اقتدار مالکین، از یکسو سطح میانی مدیریت بهره‌برداری از مراتع متلاشی شد و ارتباط بین بهره‌برداران با یکدیگر و با روستاییان از میان رفت و از سوی دیگر ارتباط بین بهره‌برداران مراتع حریم و روستاهای اربابی و بزرگ مالکی قطع شد.

سوابق قانونی لایحه

سوابق قانونی لایحه اصلاح تبصره «۱» ماده (۴۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۰ به شرح زیر است:

۱. قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷.
۲. قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸.
۳. قانون تفسیر ماده (۸۴) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۵/۹/۳۰.
۴. قانون اصلاح بند «۲» ماده (۸۴) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۹/۳/۲.

دلایل تقدیم لایحه

براساس لایحه پیشنهادی دولت از آنجایی که برخی از دارندگان پروانه چرا (پروانه بهره‌برداری از مراتع) قبل از انقلاب و حتی بعد از انقلاب به شغل دامداری مشغول نمی‌باشند و ساکن ایران نیستند؛ با تعیین وکیل به واگذاری امتیاز چرا به دیگران یا متقاضیان سرمایه‌گذاری که نیازمند تبدیل مرتع صاحب پروانه است، مبادرت می‌کردند، برای جلوگیری از سوءاستفاده این‌گونه افراد لایحه اصلاحیه را پیشنهاد نمودند.

اظهار نظر کارشناسی

در این لایحه با توجه به اینکه پروانه چرا (پروانه بهره‌برداری از مراتع) مدرک معارض محسوب می‌شود؛ الزام شده که صاحب پروانه می‌بایست به شغل دامداری مشغول باشد. در صورتی که اصولاً حرفه مرتعداری، یک حرفه چندوجهی است و لزوماً با حرفه دامداری یکی نیست. همچنین ممنوعیت واگذاری امتیاز پروانه چرا یا طرح مرتعداری به صراحت در تبصره «۱» ماده (۴۴) مکرر قانون حفاظت و بهره‌برداری، مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۶ مورد حکم قرار گرفته است.

ضمن اینکه علاوه بر قانون فوق‌الاشاره در دستورالعمل «ضوابط و شرایط چرای دام به منظور استفاده صحیح از مراتع» (براساس تبصره «۱» ماده (۳) قانون حفاظت و بهره‌برداری) و در فصل سوم آن به شرایط و موارد ابطال یا لغو پروانه چرا به صورت کاملاً روشن و شفاف اشاره شده است.

بنابراین برای جلوگیری از سوءاستفاده‌های مالی از منابع ملی کشور (و امتیاز پروانه چرا) ضمن تأیید و تأکید بر کلیات لایحه اصلاح تبصره «۱» ماده (۴۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۰ لازم است که با توجه به موارد فوق در هنگام بررسی این لایحه، به بار حقوقی کلمات به‌کار برده شده، در متن لایحه اصلاحی توجه شود.